

Гуменюк В. Р.
аспірант (здобувач вищої освіти ОНР «Доктор філософії»)
ОП «Міжнародні економічні відносини»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Поліщук Н. В.
д-р екон. наук, професор
кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Вступ. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ, англ. *Foreign direct investment, FDI*) – це довгострокові вкладення матеріальних засобів компаніями-нерезидентами в економіку країни. У сучасних умовах ПІІ виступають одним із важливих інструментів забезпечення умов виходу з економічної кризи, ефективних структурних зрушень у економіці країни, зростання науково-технічного прогресу тощо. Прямі іноземні інвестиції – це найбільш бажана форма капіталовкладень для економік, що розвиваються, тому що вона дає змогу реалізовувати великі проекти. Тобто вкладення капіталу в усіх його формах та з метою отримання подальшого збільшення чи відповідних економічних вигод – це і є суть інвестицій.

Метою роботи є дослідження суті та видів прямих іноземних інвестицій, переваги і недоліки залучення ПІІ для підтримки економіки країни.

Основна частина. Відповідно до Закону України «Про режим іноземного інвестування» [1], під іноземними інвестиціями в Україні розуміють усі види цінностей, які вкладаються безпосередньо іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності згідно з чинним законодавством України.

Доцільно зазначити, що визначення іноземних інвестицій можна сформулювати так: іноземні інвестиції – це сукупність грошових, майнових, інтелектуальних та інших цінностей, які вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності (згідно з чинним законодавством) на території України з метою отримання внаслідок цього вигоди – прибутку (доходу) та/або ж досягнення економічного, соціального, інноваційного й екологічного ефектів.

Основу вкладення іноземного приватного капіталу становлять прямі та портфельні іноземні інвестиції, які, на відміну від позик і кредитів, не збільшуючи зовнішнього боргу держави, сприяють одержанню засобів для розвитку виробництва та зацікавлюють водночас безпосередньо іноземного інвестора.

На жаль, до сьогодні не існує чіткої теорії ПІІ та розробленої схеми їх класифікації, оскільки є розбіжності у поділі іноземних інвестицій на окремі види за певними ознаками та ступенями їх деталізації.

За суб'єктами інвестування виділяють такі найпоширеніші групи прямих іноземних інвесторів:

- приватні інвестори-підприємці;
- транснаціональні корпорації (ТНК);
- інституційні інвестори (зокрема міжнародні фінансові організації, як-от Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) і Міжнародна фінансова корпорація (МФК)).

Інвестори-підприємці (приблизно 15 % від загального обсягу) – це найризикованіша та найактивніша у вкладанні капіталу група. У своїх інтересах вони використовують насамперед недоліки у законодавстві, галузі або підприємстві тієї чи іншої країни. У виборі суб'єктів інвестування надають перевагу малим і середнім підприємствам, діяльність яких легко контролювати.

Якщо спиратися на чинне законодавство України [1, ст. 391], іноземні інвестиції можуть здійснюватися у вигляді:

- іноземної валюти, що визнається НБУ конвертованою;
- будь-якого рухомого і нерухомого майна та пов'язаних з ним майнових прав;
- інших цінностей (майна), які відповідно до закону визнаються іноземними інвестиціями.

Сьогодні актуальними є такі види прямих іноземних інвестицій:

- експорт за кордон власного капіталу (капітал батьківської компанії або інших філіалів):
- гроші, паї, акції, інші цінні папери;
- майнові внески, основні фонди;
- права на використання нематеріальних активів;
- права користування землею, водою та іншими ресурсами або майном;
- реінвестовані прибутки (нерозподілені дивіденди, які належать іноземному інвестору).

Світова практика показує, що прямі іноземні інвестиції мають більшість істотних переваг перед іншими формами економічного співробітництва, особливо для країн з перехідною економікою, а саме:

- на відміну від іноземних позик і кредитів, ПІІ не стають тягарем зовнішнього боргу, а сприяють його погашенню;
- імпорт прямих підприємницьких капіталів збільшує в країні виробничі потужності;
- вони є джерелом нових технологій та передових методів управління і маркетингу, сприяють розвитку національної науково-дослідної бази;
- сприяють здійсненню більш ефективної приватизації і реструктуризації економіки, створюють додаткові робочі місця, водночас збільшуючи реальні доходи працівників;

- у країні збільшуються бюджетні надходження у вигляді податків на діяльність міжнародних спільних підприємств;
- імпорт прямих інвестицій стимулює конкуренцію і пов'язані з нею позитивні явища (підрих позицій місцевих монополій, зниження цін та підвищення якості продукції, що заміщує як імпорт, так і застарілі вироби місцевого виробництва);
- прямі іноземні інвестиції забезпечують найбільш ефективну інтеграцію національної економіки у світову.

Висновки. Якщо проаналізувати усі переваги ПІІ, яких набагато більше, ніж недоліків, та усвідомлюючи їх домінування в позитивному ефекті прискорення економічної динаміки, треба зазначити, що залучення ПІІ стимулює зростання фінансово-економічних показників країни, конкуренції, ріст продуктивності праці та роботи внутрішніх підприємств загалом, поширення міжнародного досвіду і технологій завдяки великим міжнародним компаніям та сприяє більшій мірі інтегрованості у міжнародні ринки.

Україна – країна, яка наразі потребує великого обсягу зовнішнього фінансування, тому іноземні інвестиції є одним із вирішальних чинників економічної політики та відбудови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/z960093> (дата звернення: 18.04.2024).
2. Говорушко Т. А., Обушна Н. І. Сутність прямих іноземних інвестицій та їх класифікація. Національний університет харчових технологій (НУХТ), м. Київ. 2013. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10871/1/20134.pdf> (дата звернення: 18.04.2024).
3. Поліщук Н. В., Тарасов А. А. Аналіз взаємозв'язку обсягів капітальних інвестицій в економіці та обсягами ВВП: оцінка тенденцій. *Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 23 листопада 2023 р. Полтава: НУПП, 2023. С. 45–46. URL: <https://nuppp.edu.ua/uploads/files/0/events/conf/2023/v-mnpk-rfruzpp/materiali-konferencii-23.11.23.pdf#page=46> (дата звернення: 18.04.2024).

Житар М. О.

д-р екон. наук, професор, професор кафедри фінансів
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вступ. Страховий ринок України, як і багато інших галузей економіки, переживає вплив внутрішніх та зовнішніх факторів, серед яких найбільш визначальними є повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну. Запровадження в Україні воєнного стану ставить перед страховим ринком низку викликів та обмежень, що вимагає дослідження та аналізу для розуміння і прогнозування подальшого розвитку цієї галузі. Спостереження за тенденціями розвитку страхово-